У ПОЛЬОТІ — АВТОМАТИЧНА СТАНЦІЯ «ЛУНА-17»

Повідомлення ТАРС

Відповідно до програми дослідження космічного простору 10 листопада 1970 року о 17 годині 44 хвилини за московським часом в Радянському Союзі проведено запуск автоматичної станції «Луна-17».

Мета польоту — опрацювання нових бортових систем станції і дальше проведення наукових досліджень Місяця і навколомісячного космічного простору.

Автоматична станція «Луна-17» стартувала до Місяця з орбіти штучного супутника Землі і вийшла на траєкторію, близьку до розрахункової.

О 9 годині за московським часом 11 листопада станція була на віддаленні 139 тисяч кілометрів від Землі. За даними телеметричної інформації, бортові системи і агрегати станції функціонують нормально.

Стеження за станцією і визначення її координат здійснюються радіовимірювальними і оптичними засобами наземного командно-вимірювального комплексу й астрономічних обсерваторій Радянського Союзу.

Координаційно-обчислювальний центр обробляє одержану інформацію.

В селі Губівці Компаніївського району вже третій рік як відкрився літературно-меморіальний музей Дем'яна Бєдного. Його відвідали близько 7 тисяч чоловік. Побували тут сини Свєт і дочки поета Тамара та Сусана Придворови.

На фото: старша піонервожата місцевої школи Валентина Павич розповідає восьмикласникам про життя і діяльність Дем'яна Бєдного. Фото В. КОВПАКА.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий комунар

СУБОТНІЙ ВИПУСК

ОРГАН КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБКОМУ ЛКСМУ

Рік видання XI
№ 137 (1305) ● СУБОТА, 14 ЛИСТОПАДА 1970 р. ● Ціна 2 коп.

КУТОЧОК ПОЧАТКУЮЧОГО ЮНКОРА

ДЛЯ МАРТЕНІВ

Три дні вулицями нашого селища з веселим гомоном снувала дітвора. Майже жодного двору ми не минали, просили в господарів металевий лом. І односельці нам не відмовляли.

Незабаром «Блискавка» сповістила результати. Понад 10 тонн лому доставили ми на шкільне подвір'я. Найбільше зібрали піонери 5-А класу — 2,5 тонни. Дружно попрацювали і жовтенята. Вони заготовили майже 4 тисячі кілограмів сировини для мартенів.

Піонери продовжують збирати металевий лом.

М. ТУПИЦЯ,
учениця четвертого класу Онуфріївської середньої школи.

КЛЯТВА

Вони вишикувались рівною шеренгою і слухали своїх старших товаришів, які зичили їм перед далекою дорогою вдачі. А хлопці тільки, немов справжні воїни, яким вже довелось йти на випробування. І в якійсь мірі це так. Бо перед призовом в армію кожен з них склав екзамен з фізичної та військово-технічної підготовки.

Районний військовий комісар В. Білецький, виступаючи на мітингу, влаштованому з нагоди проводів в армію, знову нагадав майбутнім воїнам про славні традиції героїчної Радянської Армії, про

ПЕРЕД

людей, які у військових шинелях прославили наш край. А потім додав:

— Ми віримо, що ви будете гідною зміною своїх старших товаришів.

А перший секретар Бобринецького райкому комсомолу О. Рожкован, вручаючи листівки - накази комсомольської організації, відзначив призовників, які були зразком для інших на колгоспних ланах.

— Ми готували вам нагороди за працю біля комбайна, трактора, біля верстата. А тепер, я в це вірю, ви матимете відзнаки за військову доблесть.

Комсомолець Анатолій Коряка з колгоспу «Зоря комунізму» від імені всіх призовників запевнив воїнів-ветеранів, представників партійних і комсомольських організацій району, прославлених хліборобів, що службу всі вони несимуть

ДОРОГОЮ

як годиться справжньому патріотові своєї Вітчизни.

— Ми гордимось своїми славними земляками Героями Радянського Союзу А. Х. Календюком, І. А. Іванченком, ми завжди пам'ятаємо подвиг комсомольців-патріотів Лейни Тополь і Сергія Рибальченка, які боролися з німецько-фашистськими загарбниками тут, на бобринецькій землі. І пам'ятаємо Василя Порика. Він вчився в Бобринецькому сільськогосподарському технікумі. Але ми вважаємо його своїм земляком. І полум'яне життя Василя Порика — взірець для наслідування.

— Одслужимо якнайкраще, — запевнив наприкінці свого виступу Анатолій. — І знову приїдемо у свій колгосп, свій робітничий колектив...

Після мітингу з колон юнаків та дівчат, що приїхали з усіх сіл району почулася пісня. В святкових українських костюмах, з осінніми квітами, хлібом і сіллю проводжали степівчанки своїх земляків на службу до армії...

М. ВІНЦЕВИЙ.

м. Бобринець.

ПОХІД ТРИВАЄ

● ЗА КРАЩИЙ КОМСОМОЛЬСЬКИЙ КЛАС

● ЗМАГАННЯ ОЧОЛЮЄ ШТАБ СТАРШОКЛАСНИКІВ

● ПРОЙДЕНІ ШЛЯХИ КЛИЧУТЬ В НОВИЙ ПОХІД

Минулого року в районі було оголошено огляд на кращу комсомольську організацію та комсомольську групу, який проходив під девізом «З ім'ям Леніна в серці». Обрали штаб старшокласників при міськкомі ЛКСМУ, до якого увійшли комсомольці-активісти шкіл міста та району Льоня Третяк з Павлівської СШ, Ніна Кондрашова з СШ № 5, Василь Дикий з Андрусівської середньої школи, Володя Шабалін, Олександр Швець та інші. Щомісяця на засіданні штабу підводились підсумки проведеної роботи, визначались організаційні питання проведення огляду. Два зльоти старшокласників району виявили переможців, підрахували об'єм проведеної роботи.

Огляд проходив у той час, коли вся країна готувала гідну зустріч 100-річчю з дня народження В. І. Леніна. Цій даті і було присвячено змагання шкільного комсомолу, який є одним з найбільших загонів районної комсомольської організації.

Роки перебування в шкільній комсомольській організації не тільки незабутні, а й дуже відповідальні. В цей час формується характер майбутнього трудівника, набувається необхідний комплекс знань, що стануть необхідними в подальшому житті. Тому в кожній організації питання навчання, поведінки та громадської діяльності комсомольців стоїть на першому місці. В ході огляду виявилось, що шкільна комсомолія не тільки добре навчається, а й бере активну участь в житті школи та міста, організовує недільники, збирає металолом, проводить вечори, диспути, бесіди, спортивні змагання.

Цікавою була зустріч з представниками різних професій в середній школі № 4. Учні ще раз переконалися, що навчатися потрібно не для оцінки, що знання, набуті в школі — це фундамент подальшої трудової діяльності, на якій би ділянці не працював у майбутньому. В цій школі змістовно проходять заняття клубів «Глобус» та «Прометей», активно ведуть пошуки «червоні слідопити». Школярі розшукали рідних воїнів, які загинули при визволенні міста й району, зокрема сестру воїна Стадника з Алма-Ати, Ширіна з Москви, Юрченка з Полтави та багатьох інших.

Біля братської могили проведено урочисті лінійки та зустрічі з рідними. Приймали у себе школярі і визволителів міста — М. І. Горбунова, І. Г. Співака.

В школі-інтернаті № 1 організовано раду Ленінського музею. При музеї проводяться бесіди про В. І. Леніна, вивчається історія Комуністичної партії та нашої Батьківщини. Тут прослуховуються платівки, на яких записано голос Ілліча, вручаються комсомольські квитки, проходять семінари, конференції, Ленінські читання. Учні школи відзначаються високими показниками у навчанні.

Школа № 1 носить ім'я Героя Радянського Союзу І. К. Конька. Учні виготовили альбом про життя героя і передали його на збереження в міськком комсомолу. Часто відвідують школярі матір Івана Кузьмовича. На високому рівні проходять заняття з військової справи.

Міцні дружні зв'язки підтримують учні середньої школи № 3 з школами інших республік. Ними створено бібліотеку творів В. І. Леніна на мовах братніх республік — естонській, латвійській, литовській, молдавській, білоруській. Зібрано великий матеріал про міста, які носять ім'я Леніна, налагоджено листування з людьми, що знали Ілліча, зокрема з Лідією Олександрівною Фотієвою. На основі зібраних матеріалів учні провели конференцію на тему «В. І. Ленін і наш край».

Після оголошення республіканської експедиції «В країну знань» в усіх школах утворилися експедиційні загони — 20 загонів «Ленініани «червоних слідопитів», 18—«До джерел народної мудрості», 22 — «До таємниць природи», 14—«Похід юних любителів техніки». Наш штаб пов'язував роботу районної експедиції з республіканською. Багато цікавого взнали учні середніх шкіл № 2, № 8, Захарівської СШ, беручи участь в роботі загону природознавців. Вони вивчили природні і кліматичні умови нашого краю, склад грунтів, рельєф місцевості. Економіку підприємств міста вивчали експедиційні групи школи-інтернату № 1. Вони познайомились з передовиками виробництва хлібзаводу, меблевої фабрики, влаштували зустріч з молодіжним колективом заводу залізобетонних виробів. В середній школі № 1 імені Героя Радянського Союзу І. К. Конька створено куточок геолога, для якого зібрано колекцію корисних копалин та гірських порід. Учні Андрусівської СШ провели конкурс учнівських робіт під девізом «Умілі руки —Ленінському ювілею», приймають активну участь в роботі шкільного історико-краєзнавчого музею, а нагірнянські школярі зібрали віночок з народних прислів'їв, пісень, віршомовок та усмішок.

В усіх комсомольських організаціях шкіл міста та району вивчались Тези ЦК КПРС «До 100-річчя з дня народження В. І. Леніна», промова Леніна на III з'їзді комсомолу, кожен комсомолець школи успішно склав Ленінський залік.

В ході огляду комсомольських організацій виявились не тільки кращі колективи, а й кращі активісти. Назву лише кілька імен — Володя Медведєв та Льоня Балковий з СШ № 1, Іра Гранкіна з школи № 3, Ніна Кондрашова та Сергій Черкасов з школи № 5 та багато інших.

Після веселого літнього відпочинку ми знову повернулись до школи. Штаб старшокласників розпочав організаційну роботу. Було дано старт змаганню під девізом «Комунізм — це молодість світу, і його будувать молодим». Напрямки змагання — «Для нас заповіти Леніна священні, до книги й праці кличуть кожну мить», «На подвиг ми завжди готові», «Комсомол — піонерський вожатий», «Шляхами комсомольської слави», «Естафета мистецтв». У вересні проведено перше засідання штабу, на якому відзначалось, що всі, як одна, комсомольські організації шкіл включились у змагання. Зліт шкільної комсомолії намічено на січень 1971 року. Він підведе підсумки змагання, а всі славні діла свої шкільна юнь присвячує наступному з'їзду рідної партії.

Ольга КОНЬКО,
начальник штабу огляду на кращу класну комсомольську організацію та комсомольську групу.
м. Світловодськ.

ВЧИМОСЯ МУЖНОСТІ

20 серпня працівник Гайворонської районної газети М. Стоян у своїй кореспонденції «Свіжі джерела» на сторінках «Молодого комунара» розповів про діяльність комсомольських активістів по військово-патріотичному вихованню молоді, які використовують у своїй роботі матеріали місцевих краєзнавчих музеїв. А сьогодні секретар Олександрійського райкому комсомолу М. Ягоденко продовжує цю розмову, розповідає про роботу комсомольських активістів Новопразької середньої школи, про їх кімнату бойової слави.

НЕ ДЕВІЗОМ ЄДИНИМ...

● КІМНАТА БОЙОВОЇ СЛАВИ І ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Укожного покоління є свої улюблені герої. І разом з тим історія зберегла нам імена, чий характер і вчинки хотів би наслідувати кожен юнак чи дівчина з країни, що своїм лозунгом проголосила: Рівність, Братерство і Свободу. Це — Спартак і Гаррібальді, Богдан Хмельницький і декабристи, Павло Корчагін і Чапаєв... Такими стали для нас і будуть для прийдешніх поколінь герої Великої Вітчизняної війни.

Останнім часом широко активізували свою роботу кімнати бойової слави. Виховна робота, яка базується навколо нас, принесла неабиякі позитивні наслідки. Аналізуючи їх, ми сьогодні вже можемо говорити про певний досвід роботи цих кімнат. На діяльності однієї з них, а саме Новопразької школи-інтернату, мені і хочеться зупинитись.

49-у річницю Великого Жовтня новопразькі школярі відзначали особливо піднесено. Напередодні свята тут відкрилась кімната бойової слави. Щоправда, експонатів у ній було небагато, але початок зроблено. Згодом кімната згуртує навколо себе всіх учнів школи, в тій чи іншій формі, залучаючи їх до роботи.

Поступово виробилась структура організації військово-патріотичного виховання школярів. Її очолила рада кімнати бойової слави в складі семи осіб. (Зараз раду очолює Павло Семенюк). При кімнаті створено секції — червоних слідопитів, Батьківщини вірні сини, секції листування, екскурсоводів. Кожна має свій девіз. Так, у червоних слідопитів — «Пам'яті загиблих будемо гідні», секції листування — «Ніхто не забутий, ніщо не забуто, у Батьківщини вірних синів — «Готуйся служити Батьківщині». Секції планують свою роботу на півріччя. Плани обов'язково затверджуються радою.

Ви заходите до просторої кімнати і зразу ж звертаєте увагу на стенди. Їх тут багато — «Герої громадянської війни», «Республіка в кільці ворожих фронтів», «Цих днів не змовкне слава». Потім з періоду Великої Вітчизняної війни: «Визволення України», «Звільнення Кіровоградщини», карта-схема «Визволення Олександрійського району», портрети героїв Вітчизняної війни, які народились на території нашої області, Героїв Радянського Союзу — олександрійців. Біляве дівча, чергова по кімнаті, звертає вашу увагу:

— Ось земля з Брестської фортеці.

Поруч — гільзи, осколки снарядів. Далі — священна земля з Ковпакової гори, з могили Героя Радянського Союзу М. Кузнецова, з міста-героя Волгограда...

Якщо перерахувати форми роботи кімнати бойової слави, то вийде досить-таки солідний перелік. Взяти хоча би створення літопису про партизанський рух на Кіровоградщині. Комсомольці й піонери школи завели листування з учасниками партизанського руху, відвідали місця, пов'язані з партизанською боротьбою, зустрілись з колишніми партизанами. Багато цікавого розповіли школярам К. І. Сабанський, С. І. Довженко, жителі с. Підлісного Олександрівського району, які пам'ятають героїчну загибель піонерів Феді Шепеля, Яші Матвієнка та Вані Коноваленка. На основі спогадів та документів школярі написали історію партизанського руху на території області, склали список партизанів району та схеми маршрутів партизанських груп і загонів.

З захопленням вивчали школярі бойовий шлях 94-ї гвардійської ордена Суворова Звенигородсько-Берлінської дивізії, 35-го корпусу, 199 гвардійського Червонопрапорного Бранденбурзького артилерійського полку тощо. В день двадцятип'ятиріччя визволення від німецько-фашистських загарбників селища Нова Прага, до учнів школи-інтернату завітали дорогі гості — воїни-визволителі, Гвардії-майор у відставці В. І. Орябінський розповів про бої за селище, про подвиги командира артдивізіону майора І. Магаляса, сержантів О. Долматова та І. Криви, артилериста Акбая Толяшева, який за день знищив п'ять автомашин противника, шість бронемашин і вісімнадцять вогневих точок. А комсорг батареї Гранін в бою за селище знищив чотири бронемашини, п'ять автомашин і вісім ворожих кулеметів.

— Багато воїнів того грудневого дня віддали своє життя за свободу і незалежність Батьківщини. Серед них — Герой Радянського Союзу Расковинський. Вічна пам'ять героям! — закінчив свою розповідь посивілий ветеран.

Це була хвилююча зустріч. Разом з тим вона була однією з багатьох, організованих радою кімнати бойової слави. На запрошення школярів до Нової Праги приїздили рідні Героя Радянського Союзу С. І. Титаренка, Ц. С. Расковинського, лейтенанта О. О. Гричишина та багато інших, як родичів загиблих при звільненні селища воїнів, так і їх однополчан.

Всі, хто приїздив до Нової Праги, звертали увагу на зразковий порядок біля могил загиблих воїнів.

Та не тільки за це вдячні були школярам їхні рідні. Адже саме завдяки червоним слідопитам багато сімей взнали, де знаходиться могила солдата, що не дійшов до Берліна. В традицію учнів школи-інтернату ввійшли урочисті лінійки біля пам'ятника воїнам, присяга на вірність Батьківщині.

— Святістю братських могил, радістю Перемоги присягаємо бути гідними безсмертя батьків і на перший поклик стати під овіяні славою бойові знамена! Присягаємо!

Документи, зібрані слідопитами, дають багатий матеріал для роботи лекторської групи, яку організовано при кімнаті бойової слави. До групи входять старшокласники. Лектори не обмежуються проведенням екскурсій для школярів, читанням лекцій та бесідами. Слухачами юних лекторів стали члени колгоспу «Серп і молот», яких зацікавили лекції старшокласників: «Вічно ваш подвиг житиме в серцях майбутніх поколінь», «Про тих, хто творив революцію», «Шляхами Жовтня», «Розповідають партизанські стежки», «Радянська Армія на варті миру», «Ленінцем бути — вірно служити Батьківщині». В них учні широко використовують місцевий матеріал, ілюструючи розповідь фактами з історії району.

Полюбилась школярам воєнізована гра «Зірниця». При школі створено батальйон юнармійців, командиром якого капітан у відставці Михайло Васильович Осипов. Заняття юнармійців проходять в кімнаті бойової слави. Школярі знайомляться з військовими статутами, санітарною справою, вивчають матеріальну частину зброї та стройові пісні. Пізнають ази військової професії майбутні сапери, розвідники, зв'язківці, навіть кухарі. Потім проходять стрілецьку підготовку, вчаться рухатись по азимуту. Все це потрібно школярам для того, щоб успішно провести воєнізовану гру, яка організовується двічі на рік — напередодні Дня Радянської Армії і свята Перемоги. Гра поділяється на «Взяття висоти» та «Штурм фортеці». Відносно задоволення, яке одержують школярі, напевне, й не варто говорити. Що ж до «військової виучки», як кажуть про справжніх військових, то вона у новопразьких школярів відмінна.

Три роки тому з ініціативи ради кімнати бойової слави в школі розпочався трирічний похід по місцях боїв. Учасники походу, а ними стали кращі учні школи, активісти кімнати бойової слави, вивчили як ближні, так і далекі маршрути. Перш за все, відвідали місця боїв за звільнення свого району, потім пройшли партизанськими стежками, були у с. Підлісному, у Чорному лісі. Їздили школярі до Севастополя, Бреста, Львова, в Карпати, звідусіль привозили спогади про зустрічі з колишніми воїнами, фотокартки, осколки, гільзи, землю, политу кров'ю героїв. Закінчився похід у місті-герої Волгограді. Там, на Мамаєвому кургані, прочитали слова, які обрали девізом свого життя: «Так, ми були смертними, але всі ми виконали свій патріотичний обов'язок до кінця перед священною матір'ю — Батьківщиною»...

Я навмисне не зупинявся на ролі педагогічного колективу на чолі з директором школи І. Б. Рябоконем в роботі кімнати бойової слави. Мені хотілось, перш за все, розповісти про зацікавленість учнів, про їх ініціативу, про те, що вони на сьогодні зробили. Керівництво ж з боку педагогічного колективу відзначається перш за все тактовністю, коли потрібний напрямок в роботі не нав'язується учням зверху, а народжується органічно з ініціативи самих учнів, завдяки проробленій з ними роботі, порадам учителів.

Багатий на героїчне минуле наш край. Знайомство з подіями, які відбувались як далеко від місця, де ти живеш, так і поруч, можливо, на тій саме вулиці, де ти сьогодні мешкаєш, полишає глибокий слід в душі юнака чи дівчини. Благородна місія кімнат бойової слави саме й полягає в тому, щоб молодь якомога більше взнала про свій край, про країну, про радянський народ. Кожне нове знайомство — це урок мужності і відданості справі Батьківщини, урок який не проходить безслідно.

М. ЯГОДЕНКО,
секретар Олександрійського райкому ЛКСМУ.

З московської виставки «Наша Батьківщина в художніх фотографіях». Віктор Сакк (Москва). «ГЕОДЕЗИСТИ НА ЄНІСЕЇ».

О. СМАРЖЕВСЬКИЙ

Комсомольський значок

Комсомольський значок...
Я тримаю його на долоні.
Від років
Потьмянів,
Та він згадкою служить мені.
Про жорстокі бої,
Про буремні вогні,
Про тривожної юності дні.
Не моя в тім, звичайно, вина,
Що на скронях уже сивина,
Та твоє, комсомол, завзяття
Через все пронесу я життя.
Комсомольський значок...
Хоч роки комсомольські пройшли,
Ти мене
Знеш до тих,
Що тепер комсомольцями стали:
Мирні справи вершить
І життя боронить,
Яке в битвах батьки відстояли.
Не моя в тім, звичайно, вина,
Що на скронях уже сивина,
Та твоє, комсомол, завзяття
Через все пронесу я життя.

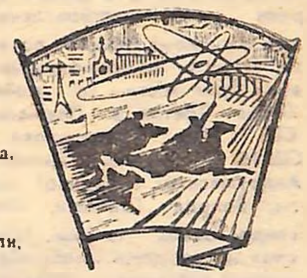

Повідомлення ТАРС

Як уже повідомлялось, 21 жовтня 1970 року американський літак, що летів з території Туреччини, порушив повітряний простір СРСР в районі м. Ленінакана. На борту затриманого літака були троє американських і один турецький військовослужбовці.

Радянськими компетентними органами було проведено старанне розслідування обставин цього порушення Державного кордону СРСР і міри винності конкретних осіб, що були на борту літака. З урахуванням результатів розслідування і беручи до уваги жаль, що його висловили уряди США і Туреччини, і відповідні запевнення з їх боку, Радянський уряд визнав за можливе не притягати цих осіб до судової відповідальності і обмежитися їх видворенням з Радянського Союзу.

КОМСОМОЛ І КОМПАС

І. ІЛЛІНСЬКИЙ.

ПЕДАГОГІКА КОМСОМОЛЬСЬКОЇ ДІЇ

● ЗАПИСКИ КОМСОМОЛЬСЬКОГО ПРАЦІВНИКА

Ми, комсомольські працівники, поставлені в складне становище—повинні виховувати своїх ровесників, будучи самі молодими.

Ми вихователі. Але слово «вихователь» застосовано до нас в основному як до людей, які організовують справу, в якій закладений виховний потенціал. Ми — організатори виховання.

Природно, що як організаторів нас хвилюють питання методики практичної організаторської роботи: як краще підготувати і з більшою користю провести комсомольські збори, як організувати недільник, як «навантажити» всіх дорученнями й інше. Буває, що все зводиться до формальних показників: цифри, тонни. Цифри, безумовно, теж потрібні. Але в кожній справі найважливіше виховний ефект. Як домогтися, щоб він був найвищим? Тут без знання методики комуністичного виховання не обійтись.

Розмова про те, що в комсомольській роботі потрібні педагогічні знання, не пошесть. Ми нерідко стикаємось з тим, що апробовані форми, прийоми не приносять бажаних результатів.

Спробуймо подивитись на деякі методи нашої діяльності через призму педагогічних принципів.

ПЕРЕКОНАЄ ТОЙ, ХТО ПЕРЕКОНАНИЙ

В системі комуністичного виховання метод переконання займає особливе місце. І має свої основні правила, без знання яких не можна домогтись потрібного ефекту. Одне із них гласить: переконання тільки тоді дає результат, коли вихователь дає роз'яснення на основі конкретного аналізу життя.

Візьмемо, для прикладу, навчання комсомольського активу. Головне завдання організаторів семінарів, як звичайно, зводиться до того, щоб відповісти на питання: «Як повинно бути?» Але у слухачів зразу виникає реакція: «Чи можливо здійснити те, до чого мене закликають?».

Ідея піддається сумніву тому, що не досить перевірена на практиці. Природно, ми відчували б набагато менше труднощів в її пропаганді, якби наші аргументи базувались на результатах широкого експерименту. Тоді, звичайно, скоротилися б строки її застосування.

Думаю, дуже правильно роблять ті комітети, які не чекають, коли той чи інший благородний намір заволодіє свідомістю всіх активістів, а «закладають» досвід і спираються на нього.

На жаль, доводиться зізнатись, що ми ще погано знаємо практику роботи кращих організацій. Можливо, це від бажання знайти прекрасний досвід зразу в досконалому вигляді і в одній організації! Але так буває не часто... Поруч із словом «вивчення» повинно бути ще одне — «узагальнення». Зібравши крупинки досвіду в декількох організаціях, застосовувати його в кожній в повній мірі — таке кінцеве завдання.

Очевидно, потрібно прагнути до того, щоб в кожному колективі, в кожній організації був свій реальний, зримий зразок для наслідування. Свій для кожного віку, для кожної категорії молоді.

За останні роки комсомол активно використовує різноманітні форми боротьби з різного роду порушеннями. Тут і наочно оформлені стенди «Не проходь мимо!», і дошки прогульників, і каси для бракоробів (в деяких організаціях вивішують навіть прізвища боржників за внески!). Але рідко зустрінеш стенди, де б розповідалось про життя комсомольського колективу, про кращих комсомольців, рідко де в комітетах ведеться літопис комсомольських справ.

Односторонній підхід приводить до того, що порушу-

Микола СТОЯН

ПОВІСТЬ

(Продовження. Початок в газетах за 29, 31 жовтня та 3, 5, 7, 10, 12 листопада).

У Григорія, у одного — на всю школу наручний годинник, ходив він у матроських кльош-штанях і вишитій червоною заполочкою сорочці.

— Степане Яковичу! Не гнівайтесь. Хлопці знали, куди йду. Обійшов у селі всіх мисливців. Четверо віддали свої рушниці і набої.

І думаєте, що немає й погані на землі? П'ятий сказав: скидай годинник, штани і сорочку.

— І ти віддав?

— А що ж мав робити? Це ж зброя, зброя, Степане Яковичу. Погаиенька, не сучасна, нам би з два кулемети і гармату —зенітку. Та хай полізуть фашисти, ми їх і дробом у роги, у арійські їхні лоби, ми їх у свинячі обличчя, ми їх у с... Промаху не дамо!

Він вибирав із хлопців стрільців і вручав їм рушниці, кумедний у своїй майці і трусиках.

Оленка відмовилась залишитись у селі. Постаріла й тиха, великими очима вдивлялась в далину, біля неї сидів Гнат, і казав їй, що вона відтепер його рідна сестра...

Колона йшла далі!

Сонце ось-ось мало впасти за темний сосновий ліс, дорога вбігала в нього, запетляла й загубилась у синій гущавині. Там зникали машина за машиною.

Червоні сосни, високі й стрункі, шуміли кронами вгорі — з півдня насувалась чорна хмара, гримів грім, краяли небо блискавиці, а на півночі небо було ясним і чистим. Наближалася літня злива, майже вся колона вбійшла в ліс, під захист дерев, між двома криламн заростей бур'янами рілі, незасіяного пару. Їхали дві останні машини — їх вели Антось Дрімлюга і Аврам Верба.

—12.—

Худорлявий Антось, схожий на дівчину, з ніжним і привабливим обличчям на курсах грав неабияку роль. Його обрали старостою — не минуло й тижня, а він знав усе, що робилося в хлопців вдома, чим вони жили, чого бажали, які мали примхи, вразливі місця. Степан Якович радів: не Антось, а ходяча добра мати. Дружив він із Миколою. Поєднала їх любов до географії. Перед війною з машинами у колгоспах було не густо, та вони якось вмолили голів колгоспів і ті відпустили дві. Однієї суботи помчали до Канева, до Тарасової могили.

Рудуватого й веснянкуватого Аврама усі звали Авраамом. Він не сердився — хлопці не насміхалися, хлопці любили його. Любили за все, а найбільше за суддівство. Слово його було мудрим, авторитетним і незаперечним. Курсанти жили дружно, та все-таки щось та траплялось і в школі, і поза нею. І тоді обидві сторони найперш звертались не до Степана Яковича, не до викладачів, а до Аврама. Аврам терпляче вислуховував, мирив найгарячіших, виносив безапеляційні справедливі рішення.

... Вести й замикати колону вважалось великою честю. Замикав її сьогодні Аврам, якого любили хлопці.

З півдня насувались хмари, несли зливу — і з-за хмар з'явився фашистський літак, на бриючому польоті вісся понад лісом до дороги, на якій ось-ось мали в'їхати між дерева Дрімлюга й Верба.

Степан Якович щосили закричав:

— Спиніться й на землю! На землю!

Не спиняли машин, не зіскочили, прямували до дерев, до лісу.

Фашист чергою крупнокаліберного кулемета розстріляв Дрімлюгу й Вербу, ще зробив розворот — і сипнув кулями по узліссю, по деревах і зник у хмарах.

Мертвий Дремлюга не випускав із рук керма машини, яка все ще рвалася до лісу. Аврам випустив із перебитих рук кермо, відкинув свою голову назад, мертвими очима нена-че проводжав свого ката, що зник у хмарах.

Дрімлюгу й Вербу підхопили на руки й понесли на причеп, за кермо першого трактора сів Максим, другий лишили — його мотор був прошитий кулями. Колона виходила з густих сосен, схилом яру спустилась до річки. Вже йшов дощ, і з дощу, з блискавиць, з грому з'явилися три ланки фашистських бомбардувальників, поволі, мов промацуючи все, летіли до дороги, до нерухомого трактора — і за хвилю на ліс, на дорогу, на трактор з потворних жовтих черев посипались важкі бомби. Летіли вгору земля і вирвані з корінням дерева.

А вони стояли в прибережних вербах, зацінснілі від рясного дощу, від густої літньої зливи, стояли мокрі й загублені у світах, на причепі лежали мертві Дрімлюга й Верба під останнім своїм дощем. Коли дощ стих, хлопці почали копати яму.

На заході сонця — воно пробилося крізь зливу — ховали Антося й Аврама. На дно їхньої глибокої оселі — хай м'якше їм буде — настелили гілок із сосен.

— Прощайте, Антось і Аврам, прощайте! — він заридав, як мале дитя, він згубив розум, він впав на коліна, і його напівживого відтягнули від ями.

Хлопці дивились на Папірного — так годилося, так велося — провести друзів теплим словом, а він хапав солоні сльози і хитав головою:

— Не можу!

Він дружив з Аврамом змалку, виростав з ним на одній вулиці, не розлучався з ним і в школі, у одних класах, за однією партою, він дивився на перебиті Аврамові руки і згадував, як вони допомагали йому і в добрі, і в злі години.

Тоді наперед ступив білявий Никифор Коваленко:

— А я скажу, скажу, товариші. Скажу, Антоне й Авраме. Вас убили, а ви житимете. Ми знайдемо вашого вбивцю, ми вернемось з-за Дніпра, ми відшукаємо його в Німеччині, хоч і за мурами, і він відповість за вашу кров!..

... Будуть ще літа, і весни, і зими, прийде і 1945 рік, і в травні лейтенант танкових військ білявий Никифор Коваленко поведе свій танк, у останню атаку мостом через Шпреє, до палаючого рейхстагу. А як над обгорілим куполом заполощеться у вітрах Червоний прапор Вітчизни, лейтенант танкових військ білявий Никифор Коваленко підійде до стіни. Там будуть сотні написів. Імена бійців і міста: ми з Москви, ми з Ленінграда, ми з Києва, ми з Харкова, ми з Тбілісі, ми з Одеси... Напише і він: ми з України. З Тарасівки.

(Далі буде).

● СПОРТ

Кубок, на жаль, їде до Києва

Кіровоград не випадково був обраний місцем проведення першості Міністерства освіти УРСР з баскетбола серед дівчат. Такі змагання в нас проводяться не вперше, і, як правило, гості завжди залишали наше місто задоволеними: якщо не турнірним станом, так чіткою організацією змагань, доброзичливістю і об'єктивністю кіровоградських уболівальників.

Майже тиждень збірні команди школярів 24 областей України та міст-героїв Києва і Севастополя в спортивних залах заводу тракторних гідроагрегатів та факультету фізвиховання виборювали чільне місце в турнірній таблиці. Змагання проводились з дальнім прицілом — відбір кандидатів у збірну команду школярів республіки, яка в 1972 році буде захищати честь України на Всесоюзній спартакіаді школярів у Києві.

Спочатку поєдинки проходили в семи зонах по круговій системі. Не програвши жодної зустрічі, команди Києва, Івано-Франківської, Херсонської, Миколаївської, Чернігівської, Ворошиловградської і Сумської областей одержали путівки до фіналу.

А як же кіровоградські баскетболістки? На жаль, вони виявилися слабше підготовленими, ніж передбачали тренери. Виграш в перший день змагань у команди Чернівецької області був першим і останнім успіхом наших землячок. Та й успіх цей можна назвати відносним. Наша команда виграла не за рахунок майстерності, зіграності, а за рахунок слабкості буковинок. Видається у вічі безпорадність комбінаційного мислення в атаці, «беззубість» в захисті, незадовільна техніка виконання кидка.

* * *

І все ж разом з всіма переможцями зон кіровоградки брали участь у фіналі, де поєдинки проводились за фінальною системою, як... господарки майданчика. Першу ж зустріч фіналу вони програли киянкам і вибули зі змагань.

Чемпіонами республіки стали спортсменки міста Києва. Друге місце херсонських баскетболісток — закономірний успіх.

Третє місце в двобої з миколаївцями виграли баскетболістки чернігівської області.

Командам-призерам та гравцям вручені дипломи та грамоти І, ІІ та ІІІ ступенів Міністерства освіти УРСР. Приз за кращу техніку їде до Херсона. Його володаркою стала учениця Херсонської СШ № 47. Люба Корінь. Найкращим розігруючим гравцем визнано киянку Таню Орлову.

В. МИРВИЧ.

На фото: заступник завідуючого облвно Б. П. Хижняк вручає херсонській баскетболістці Любі Корінь приз за найкращу техніку.

Фото Ю. Л'ВАШНИКОВА.

ВИПАДОК

ЗІНА ПИСАЛА: «ТАТО...»

Важкий, безглуздий шлях пройшов у своєму житті Гудич. Вже вчетверте притягався до кримінальної відповідальності за тяжкі злочини, багато разів мозолями скупляв свої провини, а потім посумував, що так йому передбачено долею.

Він позбавлявся сну, коли починав міркувати про життя на волі. В його очах все частіше з'являлась постать дружини. Адже вона ще вірила, що, можливо, Василь зрозуміє, стане на справжній шлях.

Та Василь не вистояв перед легким прибутком. Крадіжки і пограбування стали його зайняттям. А дружина, як і всі чесні люди, працює, виховує дочку. Хоч і до цього часу ще не забула своє перше кохання.

Думки краяли Василеву душу. Адже ні в чому не винна Зіночка, дочка. Мабуть, і їй вже соромно за батька, та й що вона відповість, коли її запитають: де ж твій татко?

...Василь втік з колонії. Йому хотілось хоч на хвилинку, можливо, навіть не виказуючи себе, побачити сім'ю. «Може, добути строку, а потім уже назавжди з ними? Ні, ще довго, спробую, а там що буде» Так вирішив він, так і зробив розраховуючи на свою вдачу і хитрість.

За кілька сотень кілометрів Гудич заспокоївся: вже ніхто його не помічає, але треба остерігатись. Вдень спав, або продовжував мріяти. Де потягне огірків, чи помідорів. Все брав, що траплялося на шляху. Вередувати не доводилось.

Нарешті Василь дістався околиці Знам'янського Чорного лісу Тут можна перепочити, набратись сил і вирушити на побачення з донькою. Та одяг не дозволяв більше блукати непоміченим. Негайно треба вирішити це питання Але як? І він розрахував на допомогу неповнолітніх.

...Діждавшись вихідного, позаштатний дільничний інспектор Віктор Таланов прихопивши кошика, вирушив за грибами. Та не пощастило з ними сьогодні Ледве вбійшов у тінь дубів, як назустріч вибігли хлопчаки і розповіли, що невідомий просить принести з дому дещо з вдяганки, бо його, мовляв, роздягли в лісі бандити. Незнайомець, як розповіли діти, обіцяв усе повернути потім. Та чомусь просив, щоб ніхто з дорослих не знав про це.

Дізнавшись про місце перебування «потерпілого», Віктор запевнив хлопчаків, що подасть йому допомогу сам, і непомітно наблизився до незнайомця, зовнішній вигляд якого стверднв думку про можливого злочинця.

Не гаючи часу, Віктор почав діяти. Сам був не в змозі затримати злочинця. Ліс, хащі. Вибіг на шлях — нікого з дорослих. Раптом згадав, що зовсім поруч мешкає один з працівників міліції. Вмить опинився на порозі його квартири.

— Мерщій, Миколо Євдокимовичу, є підозра, що в лісі небезпечний злочинець...

— Встати, руки вгору! — пролунав несподіваний голос.

Не було чого сказати Гудичу. Лише коли його повели, ще виразніше з'явилося в очах обличчя жінки, з ямками на щоках, доньки. «Адже вже був з ними зовсім поруч», — подумав Василь, покірно відміряючи кроки до міліції.

— Що, дядьку, принесли одежу, ви вже додому йдете? — запитували хлопчаки.

... Василь мовчав і лише перед від'їздом запитав:

— Чи можна побачити доньку? Мабуть, вже велика й розумна дівчинка..

Не знав Василь, що саме в цей час донька виводила на класній дошці довгу фразу про маму і тата. Коли ж дійшло до «тата», рука дівчинки здригнулася Помітивши це, вчителька погладила її по голівці і голосно сказала:

— А Зінина мама — краща робітниця на підприємстві...

І. КРАВЦОВ,
заступник начальника Знам'янського РВВС по політико-виховній роботі.

ється найважливіший принцип методу переконання — правило розумних пропорцій у вихованні позитивному і негативному.

І завжди дуже важливий особистий приклад особистий авторитет керівника. Довір'я, увага до нього сприяють виникненню «психологічного контакту» м'ж ним і рядовим комсомольцем, що часто визначає успіх в переконанні. Люди не можуть бути байдужими, коли їм говорять про те, що передумано, пережито, що не тільки зрозуміле, але й відчуте і тому дороге.

ПОЖНЕШ ЗВИЧКУ

Суть людини складають її вчинки, поведінка. А вони не в останню чергу визначаються звичками.

В житті кожної людини, колективу, організації повинен бути визначений ритм і порядок, який сприяє виробленню добрих, корисних звичок — ретельність, точність, оперативність і т. п. Є такий режим — є хороші звички. Коли нема його — є система затримок, є «виховання навпаки», є погані звички. І тоді ми починаємо боротися з ними, тобто діємо за принципом: «створи собі труднощі, щоб було з чим боротись».

Стало майже не правилом, що деякі комсомольські збори починаються з запізненням на 20—30 хвилин. Хто ж тут винен? Недисципліновані комсомольці? Так. І «добрий» секретар — організатор виховання. Коли тих, що запізнюються, чекають не раз і не два, а регулярно, виникає метод призвичаювання, але вже проти нас. От коли комсомольці знають, що при будь-якому запізненні доведеться пояснювати, що це буде помічене і засуджене, вони стають контролювати свої бажання і вчинки, приводити їх у відповідність із вимогами і нормами колективу, організації, керівника.

Невміння довести почате до кінця — це, безумовно, великий недолік будь-якого організатора. Тут завжди цілий комплекс причин. Хотілося б зупинитись на одній. Нерідко ще трапляється, що, скажімо, райком одну за другою розсилає постанови і не турбується про те, як виконуються попередні. Вимагаючи все нових і нових справ, починань, ініціатив, він привчає секретарів первинних організацій до того, що вони, не доводячи до кінця одну справу, беруться за іншу. Так виховується розкиданість, нересельність. Привчили! І тут вже одними покараннями справу не виправиш. Потрібно міняти стиль роботи.

Тільки точність, розумність, неухильність режиму забезпечить успіх у вихованні.

Ми виховуємо людей в дії. У ВЛКСМ масовою формою привчання до дії, засобом розвитку творчої активності, дисципліни і ретельності, набуття навиків у роботі з людьми є комсомольське доручення.

На жаль, трапляється ще, що комсомольські доручення використовуються фактично тільки як засіб вирішення якогось термінового завдання (йде передплата — когось із комсомольців призначають розповсюджувачем газет; готуються збори — потрібно написати оголошення, сповістити всіх і т. п.). Чи завжди при цьому враховується ефект виховного впливу доручення на виконавця? І чи можна говорити про виховні функції доручення, якщо воно «видається» раз на рік, носить випадковий характер, не відповідає особливостям людини?

З точки зору виховання комсомольське доручення може бути ефективним лише при систематичному виконанні, якщо воно враховує індивідуальність людини, якщо складність доручення відповідає можливостям комсомольця і в той же час воно перевищує його знання і вміння в даний момент, а тому стимулює його ріст.

Тут широке поле для спільної діяльності комсомольських працівників, педагогів і психологів: вони могли б виробити систему, комплекс доручень з врахуванням віку, грамотності, соціальної належності молодої людини, і навіть основних типів характеру, темпераменту і інше. Причому одна умова тут обов'язкова — щоб в процесі виконання доручень, рік за роком, перебуваючи в комсомолі, молода людина одержувала суму конкретних знань і навиків у роботі з людьми, пройшла школу організатора. Ну, припустимо, по такій, безумовно, зовсім абстрактній і неповній схемі: розповсюджувач газет — член літгуртка — агітатор-пропагандист — член комітету ВЛКСМ, який відповідає за політмасовий сектор. Іншими словами: спочатку пробуджувати потребу знань, потім — потребу їх передавати (щоб розповсюджувати газети, потрібно щось знати про них — читаю, дізнаюсь; з'являються питання — йду в політгурток; одержую знання — тепер агітую інших, сам вчу агітаторів і пропагандистів).

Зрозуміло, така схема дуже ідеальна, але ми зараз говоримо тільки про принципи. В усякому випадку, якщо комсомольське доручення — основний інструмент виховання і ділового зв'язку організації з комсомольцем, то інструмент цей повинен бути, говорячи мовою механіків, добре «заправлений».

(Закінчення буде).

МІСЯЦЬ: МОРЕ ДОСТАТКУ

ДОСЛІДЖЕННЯ Місяця і навколомісячного простору автоматичними засобами — продовження планомірного розвитку робіт по вивченню космосу. Успішні польоти радянських автоматичних станцій до Місяця і до Венери все більше збагачують науку відомостями про космічне життя небесних тіл.

Наш штучний супутник Місяця являє особливий інтерес. Одна з важливих проблем в дослідженні Місяця — вивчення його поверхневого шару, місячного грунту. Характеристики грунту дають відповідь на багато питань планетології в цілому.

В порівнянні з грунтом Землі, місячний грунт — утворення специфічне. В його формуванні не беруть участі такі могутні земні агенти, як вода і повітря. Поверхневий шар Місяця в результаті бомбардування падаючими метеоритами дробиться на дрібненькі осколки. Руйнування місячних порід відбувається також під дією космічних променів, «сонячного вітру» і сильних температурних коливань на поверхні Місяця.

До польоту автоматичних станцій на Місяць відомості про його грунт основувались на телескопічних спостереженнях, дослідженні космічних променів і аналізі метеоритів, падаючих на Землю.

Перше безпосереднє дослідження поверхневого шару Місяця було проведено з допомогою радянської автоматичної станції «Луна-9», яка зробила м'яку посадку в районі Океану Бур 3 лютого 1966 року. Вперше у вивченні Місяця було проведено пряме визначення якостей поверхневого шару і одержані перші панорамні знімки його ландшафту. З допомогою приладів, що знаходились на борту першого штучного супутника Місяця — радянської автоматичної станції «Луна-10», було встановлено, що місячні породи близькі до земних порід так званого основного хімічного складу — базальтам.

Наступні польоти радянських і американських автоматичних станцій на Місяць, а також висадка на його поверхню екіпажів космічних кораблів «Аполлон-11» і «Аполлон-12», поглибили і розширили знання про якості місячного грунту.

Що ж собою уявляє грунт Місяця? Це механічна суміш уламків кристалів і скла різної форми і різного розміру — від найтонших часточок до двосантиметрових. За відомими даними, потужність грунту в різних районах Місяця може коливатися від декількох сантиметрів до 20 метрів і більше. На Місяці багато каміння різних розмірів і форм.

Наявність каміння на місячній поверхні і в його поверхневому шарі в основному пов'язано з падінням на Місяць крупних метеоритів.

Цікавими властивостями грунту Місяця є адгезія — злипання часточок, викликаних повною відсутністю на Місяці вільної води і кисню. Дякуючи адгезії місячний грунт нагадує земний мокрий пісок. Однак, незважаючи на адгезію, грунт Місяця не здібний витримувати великі механічні навантаження, так як наявність в ньому великого числа дрібненьких скляних часточок замітно знижує опір тертю.

Багато цікавих даних одержано при дослідженні хімічного складу місячного грунту. Останні дослідження Місяця показували, що набір хімічних елементів в ньому той же, що і в породах Землі, однак по відносному вмісті елементів порід Місяця і Землі далеко не однакові. Найбільше на породи Місяця схожі базальтові ахондрити.

Зараз в наших лабораторіях є місячний грунт, доставлений на Землю з допомогою радянської автоматичної станції «Луна-16». Що нового може сказати науці дослідження місячного грунту, взятого в Морі Достатку? До цього часу є ряд певних доказів, що поверхня Місяця неоднорідна за складом і віком. До цього часу дослідження показували, що на Місяці помітно варіюється потужність грунту, розмір зерен, що є суттєві відміни в хімічному і мінералогічному складі, що неоднаковий і вік порід в різних кінцях Місяця. Тому для вирішення питань походження і розвитку найближчого до нас небесного тіла, а також для майбутніх експериментів і робіт на Місяці важливо одержати найбільш широку інформацію про властивості місячного грунту.

Море Достатку — район, який поки що не відвідували посланці Землі. Тому вивчення властивостей грунту, доставленого «Луною-16», являє певний науковий і практичний інтерес. Наступною важливою віхою в розвитку науки про Місяць буде, мабуть, одержання зразків із «материкових» областей, на які поки що не опускався жоден апарат, а також з більш глибоких шарів місячної кори. Успішне завершення польоту «Луна-16» дає нам право на це сподіватися.

Ольга РОДЕ,
кандидат біологічних наук, науковий співробітник Інституту космічних досліджень Академії наук СРСР.
(АПН).

● ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ

ТАЄМНИЦЯ ЗАСНІЖЕНИХ ГІР

ОДНОГО разу альпініст Дональд Уілланс, учасник англійської експедиції на Аннапурну—одну із найнедоступніших гірських вершин непальських Гімалаїв (її висота 8079 метрів), довго не міг заснути. Позаду був важкий день. Експедиція досягла відмітки 3800 метрів і вирішила розбити табір для відпочинку. Але, незважаючи на втому, Дональду Уллансу не спалось. Раптом він почув пронизливі пташині крики, що доносилися з ближнього гірського кряжу. Дональд Уілланс виліз із намету.

Це було 25 березня цього року. «Коли місяць був уповні, — розповідав він пізніше, — стало так видно, що я міг читати. Зграя ворон з пронизливими криками кружляла над гірським кряжем, що розташувався прямо переді мною. Придивившись, я побачив темний предмет, який виділявся на снігу. Він пересувався, і я кинувся в палатку за біноклем».

— Я притис окуляри до очей, — продовжував Дональд Уілланс, — і побачив невідому мені тварину, яка перемістилась від однієї групи дерев до іншої. Вона, очевидно, полювала і сполохала птахів, що сиділи на деревах. Раптом звір припинив полювання і швидко побіг вгору по схилу. Я міг спостерігати його протягом кількох хвилин. Рухи тварини під час бігу нагадували рухи людиноподібних мавп. Тварина пересувалась на чотирьох кінцівках.

Вранці Дональд Уілланс з двома шерпами — місцевими провідниками-непальцями — обслідував місце, котре він спостерігав уночі із бінокля. Йому вдалось виявити ланцюжок слідів, що йшли вгору по схилу гірського хребта. «Глибокі сліди, розташовані один за одним, скидались на людські», — заявив Дональд Уілланс. Місцеві провідники, які супроводжували його, побачивши сліди таємничої тварини, не виявили здивування. Вони без тіні сумніву заявили, що це сліди маленького «йеті». Про все це Дональд Уілланс розповів на прес-конференції в столиці Непалу Катманду після сходження на Аннапурну.

У народів, які населяють важкодоступні райони Гімалаїв і Паміру, існують легенди про «барфі адмі» або «йеті». Так горці називають «снігову людину». Багато місцевих жителів стверджують, що бачили її живою. Майже кожен з них запевняє, що бачив сліди або чув «високі свистячі крики» цієї загадкової істоти.

Скептики заявляють, що вірити легендам і оповідкам не науково.

Прибічники реєструють кожне оповідання про снігового «йеті». Вони наводять багато випадків, коли народні легенди і оповідки підтверджувались дослідженнями або знахідками вчених.

Нові дані, зібрані англійським альпіністом Дональдом Уіллансом, очевидно, знову викличуть інтерес до «снігової людини».

С. БУЛАНЦЕВ.
ТАРС.

Звідки пішов Сандей?

ВСІ звикли до того, що неділя — день відпочинку. Але не всі знають, чому саме цей день тижня є не робочий. І дехто буде здивований, коли дізнається, що в звичаях інших народів днем відпочинку є п'ятниця чи субота. Про семиденний тиждень складено немало легенд, не дивлячись на всю різноманітність, вони зводяться до одного: треба працювати шість днів, а сьомий відпочивати.

Звідки ж взявся звичай відпочивати в неділю?

Ще в первісному суспільстві люди помітили, що безперервна важка праця виснажувала організм. Фізіологічні потреби людини привели до певного чергування днів праці і відпочинку. Але з часом, коли виникли релігії, вони цю природну закономірність людини, яка ніякого божественного походження не має, витлумачили по-своєму.

Ще в стародавній Вавілонії, коли встановлювався рахунок днів тижня, людям було відомо сім небесних тіл, відповідно до вчення про те, що вони обертаються навколо Землі. Цими небесними тілами вважались: Місяць, Сонце і п'ять планет — Меркурій, Венера, Марс, Юпітер і Сатурн, які можна було спостерігати неозброєним оком. Будучи впевненими, що небесні тіла впливають на кожний «земний день», священнослужителі запропонували вести для відрахування часу дні по кількості планет.

Кожний день тижня присвячувався вшануванню одного з небесних тіл: понеділок — день Місяця, вівторок — Марса, середа — Меркурія, четвер — Юпітера, п'ятниця — Венери, субота — Сатурна і неділя — Сонця.

Такі назви днів тижня були перенесені до стародавніх євреїв, греків і римлян, і вони, в деякій мірі, зберегалися і в мовах сучасних народів Європи. Наприклад, понеділок — у французів «ленді» (день Місяця), вівторок — «марді» (день Марса), середа — «меркреді» (день Меркурія), четвер — жерді, а в італійській мові «джоведі» (день Юпітера), п'ятниця — «вандреді», «венерді» (день Венери), субота — «самеді» (день Сатурна). Сьомий день присвячувався найбільшому світилу — Сонцю, і цей день в німецькій мові так і називають «зонтаг», «сандей», тобто «день Сонця».

Встановивши тиждень, треба було визначити один з днів для відпочинку. Різні народи, зробили це по-різному, виходячи з шанування тих богів, яким вони поклонялись.

Якщо вести відрахунок від Сонця, то останній день випадав на долю Сатурна і вважався особливо невдалим для виконання важливих справ. В цей день заборонялось займатись будь-якою роботою, і він присвячувався молитвам. Вавілоняни цей день з'єднали з своїм злим і жорстоким богом Нінібу. Щоб задобрити цього покровителя життєвих справ, не розгнівити його, було вирішено в сьомий день нічого не робити, а значить — відпочивати.

Йшов час. Семиденний тиждень з останнім «святим» днем перейняли віруючі іудеї, які дві з половиною тисячі років тому знаходились у «вавілонському полоні». Вони теж вирішили цей день присвятити молитвам, але «своєму» богові — Ягве. Так на сторінках Старого Завіту появились слова про те, що бог створив світ за шість днів, а на сьомий день, в суботу, відпочивав. «І спочив у день сьомий від усіх тих діл своїх, які робив». Так появилось слово «субота», що походить від древнє-єврейського «шаббот» і означає в перекладі «спокій», «святкування».

Християнство охоче використало старі народні звичаї, в тому числі і тиждень з його назвами. Але щоб відрізнитись, відійти від іудейської релігії, днем відпочинку було взято не останній день тижня, а перший, день Сонця. На його достовірність, мабуть, повинна була вказувати священна книга з легендою про Ісуса Христа, який воскрес з мертвих в ніслясуботню ніч, тобто в неділю, а звідси і «воскресенье».

Справа в тому, що у слов'янських народів назви днів тижня не зв'язані з небесними світилами. Більшість з них просто вказує на порядок днів після відпочинку. Неділя — це день, коли люди сидять без діла, нічого не роблять, понеділок — після неділі, вівторок (рос. вторник) — другий день, середа — середина тижня, четвер — четвертий день, п'ятниця — п'ятий, а субота запозичена з древнє-єврейського.

Така історія вихідного дня. Вона ще раз підкреслює, що виділення дня відпочинку є цілком природне, суспільно і фізіологічно необхідне явище для відновлення фізичних і моральних сил людини, і воно немає ніякого відношення до релігії. А тому, дуже важливо, щоб вихідні дні були організовані так, щоб вони по-справжньому сприяли фізичному розвитку трудящих, підвищенню їх духовного і культурного рівня.

П. РЯБОЙ,
член товариства «Знания».

«РІКО-60» — телефон без дротів, створений в спеціальному конструкторському бюро оргтехніки об'єднання «Сігма» Литовської РСР. Маючи такий апарат, можна вести розмову з абонентом, що знаходиться на відстані до двох кілометрів.

НА ФОТО ВГОРІ: спортивний суддя Лігія Гецевічюте з допомогою «РІКО-60» підтримує зв'язок з суддійською колегією під час змагань на стадіоні «Жальгіріс» у Вільнюсі. ВНИЗУ: пульт управління «РІКО-60».

Фото М. БАРАПАУСКАСА.

УНІКАЛЬНА ЗНАХІДКА

Одного разу, йдучи на роботу, сільськогосподарський працівник Лео Пьешатек звернув увагу на якийсь предмет на узбіччі шляху в Ля Рошепо (департамент Кот-д'Ор), де бульдозер проводив земляні роботи. Він не мало здивувався, коли в його руках опинився масивний золотий браслет.

Спеціалісти встановили, що браслет являє собою рідкісну роботу по золоту, що відноситься до VII чи VIII століття до нашої ери. Важить він 1300 грамів. Археологи висловили припущення, що він міг зберігатись в розміщеному поблизу Некрополі, який був недостатньо детально обслідуваний наприкінці минулого — початку нашого століття.

Місто Діжон придбало браслет для свого археологічного музею. Як повідомляє газета «Монд», браслет з Ля Рошепо — унікальна знахідка. До сих пір Франція не мала подібних золотих прикрас, що відносяться до таких віддалених від нас часів.

В. СЕРЕБРЕННИКОВ,
кореспондент ТАРС.
Париж.

ЧЕРЕЗ ТИСЯЧУ РОКІВ

Під час археологічних розкопок неподалік од містечка Велюне в Польщі було знайдено кілька темних зернинок, котрим за оцінкою спеціалістів не менше однієї тисячі років. Вони лежали в одній із відкопаних гробниць. Поки експерти не прийшли до єдиної думки про те, що це за зерна, якій рослині вони належать. Одне з них було посаджено работниками землеробської дослідної станції в Велюне і на великий подив дало росток. Якщо він буде продовжувати рости, стане жовним, яке насіння випадково потрапило тисячу років тому до гробниці.

С. ЖУКОВ,
кореспондент ТАРС.
Варшава.

«СІВАЧ» ЗАПРОШУЄ

Завтра в приміщенні Кіровоградської бібліотеки для юнацтва ім. Т. Г. Шевченка о 16-й годині відбудеться заняття молодіжної літературної студії «Сівач».

● ПОКАЗУЄ КІРОВОГРАД

ПОНЕДІЛОК, 16 ЛИСТОПАДА. ПЕРША ПРОГРАМА. 16.40 — Для дітей. «Білочка-книгоноша». (Харків). 17.10 — Республіканська фізико-математична школа. (К). 17.40 — Телевісті. (К). 18.00 — Програма передач. (К). 18.05 — Кольорове телебачення. Дітям «Король Дроздобород». Художній фільм. (М). 19.10 — Тележурнал «Кіровоградщина спортивна». (Кіровоград). 19.40 — Музичний телефільм. «Пісні тридцятих років». (К). 20.10 — Програма «Час». (М). 20.35 — Чемпіонат СРСР з хокея. «Хімік» (Воскресенськ) — «Динамо» (М). 21.15 — Художній фільм. «Там, де довга зима». (Кіровоград). 22.45 — Наші оголошення. (Кіровоград). 22.50— Телевісті.

ВІВТОРОК, 17 ЛИСТОПАДА. ПЕРША ПРОГРАМА. 11.00 — Телевісті. (К). 11.10—Фільм-концерт. «І пісня теж». (К). 12.35 — «Шкільний екран. Фізика для школярів 10 кл.» «Плазма — четвертий стан речовини». (К). 15.00 — Художній фільм. «Головний свідок». (Кіровоград). 17.00 — Новини. (М). 17.10 — Концерт лауреата Всесоюзного та республіканського фестивалів самодіяльного мистецтва Палацу культури Дніпропетровського металургійного заводу імені Дзержинського. (Дніпропетровськ). 17.40 — Телевісті. (К). 18.00 — Програма передач. (К). 18.05 — «Дітям про звірят». (Ленінград). 18.25 — «Ленінський університет мільйонів». «Класова боротьба в капіталістичних країнах на сучасному етапі. (М). 19.00 — Художній фільм. «Головний свідок». (Кіровоград). 20.10 — Наші оголошення. (Кіровоград). 20.15 — Інформаційна програма «День за днем». (Кіровоград). 20.25 — Телефільм. (Кіровоград). 20.40 — Програма «Час». (М). 21.00 — Кольорове телебачення. Хокей. «Спартак» — СКА. (М). 21.35 — Для молоді «Діалог». (Київ—Мінськ). 23.05 — Телевісті. (К).

ДРУГА ПРОГРАМА. 10.00 — «Черемош». Мистецький тележурнал. (Чернівці). 19.30 — Художній фільм. «Ланцюг». (К).

НАША АДРЕСА І ТЕЛЕФОНИ

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36,
Телефони: відповідального секретаря — 2-45-35,
відділу військово-патріотичного виховання і спорту — 2-45-35, решти відділів — 2-45-36.

«МОЛОДОЙ КОММУНАР», орган Кировоградского обкома ЛКСМУ, г. Кировоград.

Друкарня ім. Г. М. Димитрова, обласного управління по пресі, м. Кіровоград, вул. Гліпки, 2.

БК 02596. Індекс 61197. Зам. № 5641. Тираж 49 200.

Редактор В. ПОГРІБНИЙ.